Samaria rf
Asentajantie 12
06150 Porvoo

LAUSUNTO

22.10.2017

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto
Valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

Viittaus: Pyyntönne 16.10.2018

NUORISOTYÖ (29.91.) / Nuorisotyön tuloksellisuus sekä kehitystarpeet ja -näkymät

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019
Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle
Samaria rf kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta 2019.

Etsintää ja ohjausta tarvitaan, mutta korjaavat ja kuntouttavat toimet nuoren elämässä ovat liian vähällä huomiolla

Etsivä nuorisotyö on ollut kuntien vastuulla aluehallintoviraston kautta kulkevana valtionavustuksena. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaamana jokaisen ulkopuolisen hakijan valtionapukelpoisuus arvioitiin ja hyväksyttävät hakijat rekisteröitiin vuoden 2017 loppupuolella. Toimenpide oli tarpeellinen laadun ylläpitämiseksi, mutta vastaavaa laaduntarkistusta ei suoritettu kunnallisille toimijoille. Vuosien myötä monen kunnan etsivä nuorisotyö on muuttunut virkamiesmäiseksi ja tulisi reformoida. Muiden yhteisöjen tulisi voida haastaa kunnallista järjestelmää silloin, kun se ei toimi. Parhaiten kilpailutuksen kaltainen tilanne syntyisi, jos järjestöt ja säätiöt voisivat hakea etsivän työn rahoitusta tasavertaisesti kuntien kanssa. Nyt hakeminen edellyttää kunnan puoltavaa lausuntoa.

Ohjaamo-toiminta on pelkistetysti moniammatillisen tiimin suorittamaa palvelunohjausta. Palvelunohjaus onkin yksi keskeinen ja tärkeä keino puuttua nuoren elämään, mutta se ei riitä. Nuorisotyö tarvitsee kipeästi kuntouttavaa ja korjaavaa työotetta. Paikkoja, joissa nuoresta otetaan vastuu ja joista ei enää ohjata eteenpäin – ainakaan hetkeen – vaan

keskitytään näkemään nuoren tilanne ja hahmottamaa se hänelle itselleen sekä auttaville tahoille sellaisena kuin se on. Tämän lisäksi tarvitaan motivoivaa kohtaamista, ratkaisukeskeisiä menetelmiä ja riittävästi aikaa luottamuksen saavuttamiseksi.

Korjaamo-toiminta on käynnistynyt hyvin ja toiminta jatkuu myös tulevaisuudessa. Toiminta on laajentunut toiseen toimipisteeseen, sekä toimintaan sijoitettu 21 tukiasuntoa sekä Helsingin kaupungin kuntouttavan työtoiminnan sopimus. Mitä pidemmälle syksy 2018 etenee, sitä tarpeellisemmalta nuorten Korjaamo-toiminta näyttää. Samaria rf on jättänyt ESR-hakemuksen toisen pilottiyksikön saamiseksi Hämeenlinnaan.

Korjaamo-toiminta lähtee liikkeelle omien tavoitteiden asettamisesta ja konkreettisten etappien määrittelemisestä. Samalla pohditaan mitä tukitoimia nuori tarvitsee matkallaan. Nuorten lääkinnälliseen kuntoutukseen on turvauduttu järjestötoimijan näkökulmasta aivan liian usein siksi, että nuoren elämästä on puuttunut kuuntelija ja ymmärtäjä, joka ottaa henkistä kuormaa hetkellisesti kantaakseen.

Samarian näkökulmasta etsivä nuorisotyö sekä ohjaamotoiminta, jotka ovat painopistealueena valtion talousarvioesityksessä, jättävät selvän aukon kuntouttavalle ja korjaavalle toiminnalle, johon tulisi ohjata määrärahoja. Nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi on tehty monia korjauksia. Ammattikoulutuksen reformi vaikuttaa lupaavalta. Kelan Neet-nuorille avaama helppo polku kuntoutukseen sekä erilaiset oppilaitosten nivelvaiheisiin kehittämät palvelut ovat tuoneet tarvittavia lisätyövälineitä kadonneiden ja syrjäytyneiden nuorten tukemiseksi, mutta ne eivät toimenpiteinä ole riittäviä. Edelleenkin auttajan ainoa keino on ohjata nuori lääkäriin, kun muutakaan osoitetta ei ole antaa. Korjaamo-toiminnan kaltaista toimintamallia tarvitaan, etenkin kun työvoimanpalvelupisteet ovat monissa kaupungeissa jo lakkautettu. Tavoitteena tulisi pitää vähintään yhtä Korjaamo-tyyppistä kokonaisvaltaiseen tukeen ja vastuunottamiseen kykenevää pistettä jokaisessa maakunnassa, riippumatta siitä, kuka sen järjestää tai mikä toiminnan nimi on.

Taustaa Korjaamo-pilottihankkeesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Helsingissä toteutettavaan Korjaamo-pilottihankkeeseen 16 kuukauden ajaksi 1 300 000 euroa, jotta Valo-mallia ja erityisesti siitä kehitettyä Arkki-valmennusta, joka toteutetaan oppilaitosten kanssa läheisessä yhteistyössä, voidaan kokeilla pääkaupunkiseudulla. OKM:n rahoittamassa hankkeessa yhteistyökumppanina on Helsingin kaupungin Stadin ammattiopisto.

Toiminnan keskiössä on järjestön tarjoama yhteisöllisyys ja elämänhallinnan tuki 24/7, jonka tukikohtana on Korjaamo-toimitilat, joissa sijaitsee myös nuorisokahvila Cafe X Helsingin kurvissa.

Nuorten tavoittamiseksi järjestetään monipuolista ohjelmaa avoimesta esiintymistilasta, peli- ja elokuvailtoihin sekä luottamusvaiheen jälkeen erilaisia ryhmätoimintoja, työharjoittelua sekä nivelvaiheen erilaisia opintoihin johdattavia toimintoja. Myöskin oppilaitoksen läsnäolo ja tavoitteelliset opinnot ovat tarjolla heti kun se on asiakkaan oman tilanteen puolesta mahdollista.

Tavoitteena on ollut 16 kk aikana tavoittaa 250 nuorta, joilla on keskeytynyt tai vaarassa keskeytyä toisen asteen ammatilliset opinnot. Korjaamo -hanke tulee keskeyttämistapauksissa oppilaitoksen tueksi, jotta keskeytyksen sijaan voidaan antaa voimakkaampaa tukea sekä tarvittaessa jatkaa opintoja hetkellisesti järjestötoiminnan keskellä.

Hankkeen lyhytkestoisuus on ollut haaste, koska hankepäätöksen jälkeen toimitilojen kunnostaminen ja toiminnan käynnistäminen rekrytointeineen vei muutamia kuukausia. Käytännössä toimipiste saatiin täyteen toimintaan vuoden alusta. Toimintaa voidaan kuitenkin jatkaa myös vuonna 2019. Hankkeen kestoa jatketaan käyttämättömien hankerahojen käyttöajan pidennyksenä, Stean Samarialle myöntämää kohdennettua avustusta suunnataan korjaamo-hankkeeseen sekä Helsingin kaupungin kanssa on tehty sopimus kuntouttavasta työtoiminnasta osana Korjaamon kokonaistoimintaa.

Onnistumiset:

- Ammatillisen koulutuksen reformi on vaikuttanut myönteisesti nivelvaiheen erilaisten opintopolkujen rakentamiseen. Tämä johtuu siitä notkeudesta ja joustavuudesta, johon oppilaitokset nyt kykenevät.
- Avoimet väylät toisen asteen opinnoisssa ovat jo arkea ja opettajia sekä opinto-ohjaajia on saatu hyvin asiakkaiden tueksi ilman erillisiä veloituksia. Valo-valmennuksen heikkous oli oppilaitosten perimät näyttötutkintomaksut, joita ei nyt enää peritä.
- Korjaamo-hanke rahoitus mahdollisti sen, että voitiin palkata Stadin ammattiopistoon oma opinto-ohjaaja Korjaamo-hankkeelle.
- Ohjaajat verkostoituneet hyvin muihin toimijoihin, joka mahdollistanut kokonaisvaltaisemmat suunnitelmat sekä ja jatkopolut asiakkaille.
- Voimaantumisia ja onnistuneita polutuksia tapahtuu jatkuvasti. Lyhyt aikaväli ei mahdollista kovin syvällistä analyysia vielä.
- Korjaamon toiminta ylittää asetetut määrätavoitteet ja vilkastuu kuukausi kuukaudelta. Asiakasmäärien kasvu loppusyksystä 2018 on huomattava.

Haasteet:

- Kurvissa liikkuvilla asukkailla on akuutti päihdeongelma tai asunnottomuus, jossa palveluohjaus tärkeä työväline. Tähän haasteeseen on vastattu myös Samarian toimesta liittämällä osaksi Korjaamon toimintaa 21 yksiötä. Asiakkaiden sitouttaminen Korjaamon

työhön tai työpajoille/opintoihin ei mahdollista akuutin päihdeongelman aikana. Korjaamo voi kuitenkin tarjota tukea ja yhteisöllisyyttä myös päihteiden käyttäjille, mutta varsinaisiin opinnollisiin asioihin siirtyminen voi viedä pitkään.

- Luottamuksen voittaminen. Osa nuorista tulee ystävän, äidin, sukulaisen tms. ohjaamana, jonka jälkeen on pitkä motivointivaihe, ennen kuin luottamus on voitettu. Vaihe sisältää viestittelyä, jonka jälkeen yksittäisistä tapaamisista siirrytään kohti avokuntoutusta (ryhmiä, Korjaamon arkea tai muuta tukea).

Korjaamo-toiminnan näkymät

Samaria rf on hakenut ESR-rahoitusta Korjaamo-toiminnan laajentamiseksi Hämeenlinnaan Helsingin lisäksi. Tavoitteena on selvittää Korjaamo-toiminnan tarpeellisuus keskikokoisessa kaupungissa, pääkaupunkiseudun lisäksi. Pitkän aikavälin tavoitteena voidaan pitää Korjaamo-toimipisteitä kaikissa maakunnissa.
Tärkeää on, että nuorten parissa työskentelevien jo toimivien ratkaisujen turvaaminen sote-palveluissa sekä edelleen matalankynnyksen nuoren tasolle laskeutuvien palvelujen kehittäminen on pidettävä kehittämistoiminnan lähtökohtana, kun tavoitteena on löytää kadonneet nuoret sekä pysäyttää kehitys, jossa katoamisia tapahtuu.

Kunnioittavasti

Samaria rf

Ismo Valkoniemi
toiminnanjohtaja